

R.J. Ellory

Tijden van duisternis

Vertaald door Lia Belt

De Fontein

I

We zijn allemaal gebroken, alleen niet op dezelfde plekken.

Die gedachte kwam bij Jack Devereaux op terwijl hij in de zwarte, kletsnatte ruïnes van alweer een uitgebrand gebouw stond. Hij deed dit al bijna twintig jaar: door de smeulende resten van uitgedoofde levens spitten om vragen te beantwoorden die zelden werden gesteld, logica te zoeken in dingen die onbegrijpelijk waren.

Deze keer was er ook een klein jongetje bij. De vader was van de wereld geweest, onder invloed van God mocht weten wat, en het kind – hooguit vier of vijf – had zijn met rook gevulde longetjes eruit geschreeuwd voordat hij zich uiteindelijk gewonnen had gegeven. Hij was naast zijn bewusteloze vader gaan liggen en ze waren in elkaars armen gestorven. De lichamen waren nog geen uur geleden weggehaald.

Jack wenkte zijn collega, Ludovick Caron.

‘Ludo. Hier.’

Ludo kwam tussen de verkoalde resten van meubelstukken door, opassend voor het aanhoudende gedruppel van het balkengeraamte boven hen. Hij hurkte neer om de plek te bekijken die Jack aanwees. Het kenmerkende ontstaanspunt, het schroei patroon, de lichte kleurwervelingen van gesmolten kabels op de vloer. Die dingen herhaalden een verhaal dat al verteld was.

‘Elektrisch kacheltje,’ zei Jack.

Ludo knikte. ‘Het lijkt erop.’

‘Kun jij het aantekenen? Ik zal de camera halen.’

‘Tuurlijk,’ zei Ludo.

Jacks telefoon ging. Hij liep een stukje weg en haalde hem uit zijn zak. ‘Ja?’

Een paar minuten later stond Jack op de resten van de veranda aan de voorzijde van het huis. Hij ademde langzaam, doelgericht, alsof hij een innerlijke onrust wilde laten bedaren. In de bittere kou vormde zijn adem

wolkjes om zijn gezicht. Het schemerde. De straten waren verlaten. Ergens in de verte loeiden sirenes. Misschien weer een brand. Misschien weer een uitgedoofd leven.

Beneden op de stoep rolden brandweerlui hun slangen op. Mannen met zwarte handen en zwarte gezichten, hun ogen bedrukt door alle dingen die een mens niet zou moeten zien. Ze zeiden weinig, werkten mechanisch, bereidden zich voor om te vertrekken.

Jack Devereaux vroeg zich af of sommige mensen voorbestemd waren om eeuwig tegen duisternis te strijden.

Een onbekende stem aan de andere kant van de lijn had gevraagd of hij Jacques Devereaux was.

Dat was de naam op zijn geboorteakte, maar zijn Franse deel behoorde toe aan een geschiedenis waarvan hij wenste dat het niet de zijne was. Een andere naam uit een ander leven.

‘Ja, met Devereaux,’ zei Jack. ‘Met wie spreek ik?’

‘Mijn naam is Bastien Nadeau. Ik bel over uw broer, Calvis.’

‘Wat is er met hem?’

‘Ik werk voor de politie in Jasperville.’

Met die woorden was het allemaal teruggekomen. De Torngat-bergen, de bossen in de verte. De geur van houtvuurtjes, geschroeid metaal, natte olieassen in de gang. Vochtige kledingstukken die ’s nachts bevroren en dan broos aanvoelden, als leisteun. Grillige ijsbloemen – laag over laag – op de ramen en muren. De naargeestige horizontale leegheid van het verleden; niets anders te zien dan afstand.

‘Monsieur Devereaux, bent u er nog?’

‘Ja. Ja, ik ben er nog. Wat is er met mijn broer?’

‘We houden hem vast hier op het politiebureau, monsieur Devereaux.’

‘Houden jullie hem vast? Waarom?’

‘Ik weet niet goed hoe ik u dit moet vertellen. Het lijkt wel alsof hij ergens bezeten van is. Als een wild dier. Hij heeft een man aangevalen. Geprobeerd hem te vermoorden. We weten niet of de man het zal overleven.’

Jack Devereaux sloot zijn ogen en haalde een paar keer diep adem.

Er werden weinig details besproken via de telefoon. Nadeau, brigadier bij de Sûreté du Québec, had de naam van Calvis’ beoogde slachtoffer niet willen prijsgeven.

Toen de brigadier uitgesproken was, viel er een stilte.

Uiteindelijk zei Nadeau: 'Hebt u geen vragen, monsieur Devereaux? Of misschien kunt u enige verklaring geven voor wat er met uw broer is gebeurd?'

Jack antwoordde niet.

'Komt u hierheen om hem te helpen?'

'Heeft hij mijn hulp nodig?'

'Voor zover ik heb gehoord, is uw vader -'

'Ik heb mijn vader al heel lang niet meer gezien.'

'Dan weet u dat uw broer hierin alleen staat,' zei Nadeau.

'Ja.'

Een volgende gespannen stilte overbrugde de elfhonderd kilometer tussen hen in.

Jack sprak de woorden in zijn hoofd niet hardop uit.

'En... en hij zegt verschrikkelijke dingen, monsieur. Verschrikkelijke dingen over -'

'Ja,' antwoordde Jack, om de man af te kappen voordat hij kon doorgaan.

'Dus, komt u hierheen om uw broer te helpen?'

'Ja,' zei Jack abrupt, wetend dat deze concessie onvermijdelijk was. De vraag was nooit geweest óf hij zou terugkeren, maar wanneer.

En misschien gold dat ook voor de reden om terug te keren.

'Ik kom zo snel mogelijk,' zei Jack, en toen hing hij op.

De blijvende herinneringen uit Jacks jeugd waren die van pijn en honger. Soms kwam de pijn voort uit honger. Soms was de pijn een ding geheel op zichzelf.

Voor hem, zelfs nu nog, waren het sterke woorden. Indringende woorden. Woorden die konden worden omgevouwen en verwrongen en gemanipuleerd, op heel veel manieren.

Naast het puur fysieke bestond de pijn uit verdriet, verlangen, een diep gevoel van eenzaamheid. De honger was slechts een verlangen naar vrijheid.

In zijn jeugd waren al die dingen even vertrouwd voor Jack als de contouren van zijn gezicht en toch, ondanks de ooit schijnbare permanentie en onvermijdelijkheid ervan, had hij ook geweten dat hij er op een dag aan zou ontsnappen. En dat had hij gedaan.

Maar Calvis was gebleven. Accurater gesteld, Jack had Calvis achtergelaten.

Calvo. Cal. Ukkie, Dwerg, Jochie, Junior, Kleine Man, Pinda, Kleintje.

En dan was Juliette er nog. Grote Zus, Jules, Julep, Juju, Etta, Ettie. Al zo veel jaren dood.

De simpele waarheid was dat goede mensen slechte dingen overkwamen. En het verleden was een land met een eigen taal, een taal die zo ontzettend veel mensen leerden te vergeten. De woorden van die taal waren als liedjes die je ooit uit je hoofd kende. Als je eraan werd herinnerd, keerden ze terug en was de melodie nog net zo bekend en kwellend als altijd.

Jasperville. Een miljoen kilometer bij alles vandaan. Een miljoen kilometer te dichtbij.

Jack keek om naar Ludo, die aan het werk was in de ingewanden van het huis. Ludo had de camera. Flitsen verlichtten alles steeds een fractie van een seconde. Jack was zich bewust van de kou op zijn gezicht en handen, zo intens dat zijn huid strakgespannen aanvoelde. Hij schatte dat het min acht was, misschien min tien. Zomerse temperaturen, vergeleken met Jasperville. Hij wilde roken, maar was drie jaar geleden gestopt. Toch smachtte hij naar het brandende gevoel in zijn keel, de smaak in zijn mond. Hij had gehoord dat de eerste veertig jaar het ergst waren.

Hij begroef zijn handen in zijn zakken en liep naar zijn vriend toe.

Welke weg hij ook insloeg, hij zou altijd weer thuis uitkomen. Jack wist dat, maar wilde het niet geloven.

En nu, eindelijk, was de tijd daar. Helemaal naar Sept-Îles rijden, tien uur van ijzige wegen en hartslog-vertragende kou, en dan een non-stop treinrit van twaalf uur. Of vanuit Montréal naar Wabush vliegen en de laatste honderdvijftig kilometer of zo met de bus afleggen. Dan was hij er in een kwart van de tijd. Maar dan had hij ook maar een kwart van de tijd om te proberen dingen te begrijpen die nog altijd onbegrijpelijk waren.

Nee, hij zou niet gaan vliegen. Hij zou met de auto gaan. Met de trein. Dan zou hij er over twee, drie dagen zijn.

En dan zou hij ontdekken waarom het zo lang had geduurd voordat Calvis gek was geworden.

2

De Devereauxs waren ooit een familie geweest. Een vader, een moeder, drie kinderen, een grootvader op sleeptouw omdat ze hem nergens anders heen hadden kunnen sturen. De geschiedenis van die familie was gebroken en gesloopt, in stukken en brokken verspreid naar de vier windstreken van nergens. De laatste, Jacques – de jongen die vroeger de bijnaam Jackrabbit had gehad – was nu een man die zich verstopte voor die geschiedenis.

Maar al te vaak verbindt bloed mensen die nooit verbonden hadden moeten worden. Bloed is een spoor, een draad van gedeelde ervaringen, en – net als wol die afgewikkeld wordt van een klos – het verbindt je voor altijd met je plek van oorsprong.

En die plek was Jasperville.

De naam op zich was ironisch. *J'espère-ville*. In de loop der jaren verbasterd door immigrant-arbeiders, niet-Franssprekenden. Nu heette het Jasperville, al sinds mensenheugenis. Stad van de hoop, en toch zou het je moeite kosten om een hopelozere plek te vinden.

Québec. Drie keer zo groot als Frankrijk. Inheemse Innu, Inuit en Métis in gemeenschappen en dorpen, jagend en strikken zettend en hun kostje bij elkaar schrapend op land dat nooit gekoloniseerd had moeten worden. De immigranten kwamen voor het ijzererts, verkrachtten het land, sloegen geen acht op wat de oorspronkelijke bewoners te zeggen hadden.

Medio jaren zestig bedroeg de bevolking van Jasperville bijna vijfduizend mensen. Er was een hoofdweg met bars en kruidenierszaken en een winkel met zadels en paardentuig. Erachter lag een kleine hoefsmederij. De hoefsmid was tweede generatie, even vakkundig als zijn vader was geweest, al stond hij bekend als dronkenlap en leugenaar. Er was een dierenarts, een school, een pension voor bezoekende surveyors en andere pas-santen, een kliniek voor de behandeling van fracturen, afgehakte vingers, brandwonden en wonden die gehecht moesten worden. Bij ernstiger letsel

was je in de handen van God, met als enige afgevaardigde een geestelijke van onzekere gezindte met drie ontbrekende vingers aan zijn rechterhand. De kerk hing vervaarlijk scheef, maar bleef winter na winter staan. Er was een bakker, een slager, een lommerd, een reparatiebedrijf voor elektrische en hydraulische apparatuur, een postkantoor dat zo eens in de tien dagen post naar de trein bracht. Als het weer het toestond, was dat dezelfde trein die de opgevers, de onbemiddelbaren en de weduwen terugbracht naar Sept-Îles, en dan door naar wat voor lot hun ook wachtte. En uiteindelijk was er het politiebureau. Een bakstenen gebouwtje van één verdieping met een kelder voor de gestoorde dronkaard, de roes-uitslapende dronkaard, de knokker, de dief, de overspelige die een toevluchtsoord nodig had terwijl de bedrogen echtgenoot afkoelde en zijn moordneigingen van zich afzette. Er was één agent van de Sûreté du Québec, en de SQ was zo verstandig om die agent elke twee jaar af te lossen.

De mensen die in Jasperville overleden, overleden aan natuurlijke oorzaken en door de Natuur zelf. Je had onderkoeling, longontsteking, bevroren lichaamsdelen waarin wondkoorts ontstond; je had hartaanvallen, leverfalen, tetanus, bloedvergiftiging, afgehakte ledematen en slagaderen die leegbloedden voordat iemand er iets tegen kon doen. Soms werden mannen levend begraven onder tonnen zand, en Canada Iron, die machtige kolos, was niet te trots om de weduwen en wezen voldoende te compenseren om uit Jasperville weg te gaan en nooit meer terug te keren.

Jasperville was gebouwd op blootliggend stollingsgesteente. De winter duurde acht maanden en was gruwelijk koud. Er konden weken voorbijgaan zonder dat de zon zich liet zien. De zomer ging gepaard met een plaag van vliegen en muggen, en dan ging de zon nooit onder. Het lag ongeveer acht kilometer van het Labrador-schiereiland en was niet bereikbaar via een doorgaande weg. Of wat voor weg dan ook, wat dat betrof. Op een kilometer buiten het stadje lag een smalle airstrip, nu verweerd en gebarsten. In het verleden had Canada Iron geologen en metallurgen en spoorweg-engineers vanuit de stad ingevlogen, maar zodra de mijnen, de fabrieken en ander vervoer eenmaal waren opgezet, was er weinig reden meer om het vliegveldje te onderhouden.

Ten oosten vormden de Torngat-bergen een schiereiland dat Ungava Bay scheidde van de Atlantische Oceaan. 'Torngat' was een Inuktitutwoord. Het betekende 'plek van kwade geesten'. Een kind – een kind net zoals Jacques Devereaux – dat door de ijsbloemen op een ruit naar die enorme schaduwbulen keek, waar kolenaders van een miljard jaar oud

door de oudste rotsen op aarde kronkelden, zou gemakkelijk kunnen geloven dat zo'n plek het perfecte thuis was voor duistere en verwrongen dingen.

De familie Devereaux had geen geschiedenis in Jasperville. Jacques' vader Henri was geboren en getogen in Montréal, en zijn grootouders van vaderskant – Cédric en Clodine – waren eerstegeneratie-Fransen die hadden gehoopt op een betere toekomst aan de overkant van de oceaan. Clodine overleed nog voordat de Tweede Wereldoorlog uitbrak aan teleurstelling. Cédric, intussen, haatte het vaderschap zo erg dat hij zich dooddronk om eraan te ontkomen. Dat kostte meer dan tien jaar van goedkope, heel sterke drank. Henri was enig kind, en al op zijn vijftiende was hij een wees.

In de zes daaropvolgende jaren had Henri Devereaux het soort baantjes voorbehouden aan mensen die niet konden lezen en schrijven. Hij had gezworen dat hij nooit zou gaan drinken, maar mogelijk had af en toe een slokje de randjes van zijn onhandige persoonlijkheid wat kunnen verzachten. Hij was altijd kwaad op zo'n beetje alles, en schijnbaar voor niemand bang. Ongeacht iemands lengte of omvang, als Henri vond dat diegene scheef naar hem keek, dan balde hij zijn vuisten en ging hij erop. Op zijn negentiende had Henri twee keer zijn neus, zeker zes ribben, een sleutelbeen en een paar knokkels gebroken, en zelfs een schedelbreuk gehad.

Als geweld niets oploste, dan was dat omdat je er niet genoeg van gebruikte, vond Henri. Alleen een vrouw zou in staat zijn zo'n wervelwind te temmen en te vangen. Gelukkig voor Henri bestond er zo'n vrouw. Ze heette Elizabeth Swann. Ze was de dochter van een bankier die Londen was ontvlucht vanwege een fraudeschandaal, ze gaf Engels op een school in Montréal en probeerde niet over de toekomst na te denken.

In de winter van 1956, toen de temperatuur sterk daalde, sprongen de leidingen in de kelder van de school. Er werd een man bij geroepen, en die man was toevallig Henri Devereaux. Elizabeth bood aan op hem te wachten. Als de leidingen niet werden hersteld, kon de school de volgende dag niet open.

Elizabeths eerste indruk van Henri Devereaux werd getemperd door het feit dat Henri, ondanks zijn agressieve aard, geïntimideerd werd door vrouwen. Hoe knapper ze waren, hoe geïntimideerder hij was, en Elizabeth – al was ze misschien niet mooi in de klassieke zin – bezat een elegantie die totaal anders was dan de vrouwen die Henri kende.

‘Buizen,’ zei Henri. Zijn accent was vet, zijn stem korrelig, en heel even was ze verward. Het leek wel alsof hij *Bazen* had gezegd.

‘Pardon,’ zei ze. ‘Is uw naam Bazen?’

Henri keek haar aan, fronste even, en toen begon hij te lachen.

Elizabeth begreep het niet, maar ze lachte met hem mee.

‘Ik ben hier om de bazen te repareren,’ zei Henri.

Elizabeth, nu ze het begreep, lachte nog harder.

In de kelder haalde Henri moersleutels en klemmen uit een canvas tas. Elizabeth keek nog een paar minuten toe toen hij aan het werk ging, en toen zei ze: ‘Ik zal u uw gang laten gaan, monsieur Bazen.’

Henri lag nog steeds dubbel toen zij de keldertrap op was gelopen.

Een uur later verscheen Henri in Elizabeths klaslokaal.

‘Het is opgelost,’ meldde hij.

‘Dat is fantastisch,’ zei ze. ‘Monsieur...’

‘Devereaux.’

‘Ik ben zo blij dat u het hebt kunnen repareren, monsieur Devereaux.’

‘Het was geen groot probleem.’

‘Als me uw naam en adres geeft, zal ik ervoor zorgen dat de penningmeester u uw betaling stuurt.’

Elizabeth pakte pen en papier en legde ze op tafel. ‘Alstublieft.’

Henri keek een beetje ontdaan. ‘Ik vertel het u wel,’ zei hij.

‘Het is beter als u het gewoon even voor me opschrijft. Dan weten we zeker dat er geen fouten worden gemaakt.’

Henri kwam niet in beweging. Zijn gezichtsuitdrukking veranderde niet. ‘Laat maar,’ zei hij uiteindelijk. ‘Geen betaling.’

Elizabeth aarzelde even, maar toen begreep ze het. ‘U kunt niet schrijven, hè?’

Henri keek Elizabeth aan alsof ze de kwetsbare kern van zijn ziel had blootgelegd.

‘Kunt u lezen, monsieur Devereaux?’

Henri zei niets.

‘Leest u wel Frans?’

‘Ik heb mijn school niet afgemaakt,’ zei hij. ‘Mijn vader overleed en ik moest werken.’

‘En uw moeder?’

‘Mijn moeder is al heel lang dood.’

‘Ik heb mijn moeder ook verloren,’ zei Elizabeth. ‘In Engeland. Maar

ik ben naar Canada gekomen met mijn vader.'

De lerares leek best een aardige dame, en toch wilde Henri weg.

'Maar u spreekt Engels,' zei Elizabeth. Ze zag wel dat ze de man onbehaaglijk maakte, maar ze was nieuwsgierig van aard en had besloten een beetje te graven.

'Om te werken heb je Engels nodig.' Henri glimlachte en haalde zijn schouders op. 'Genoeg Engels om "bazen" te zeggen, in elk geval.'

'Maar u kunt geen krant lezen, of een boek. En u kunt geen brief schrijven.'

'Een beetje in het Frans, ja, maar verder hoef ik het ook niet te kunnen voor het werk dat ik doe.'

'Wilt u het leren, monsieur Devereaux? Ik kan u leren lezen en schrijven.'

'Daar heb ik geen geld voor. Ik kan u niet betalen.'

'Ik heb een idee,' zei Elizabeth. 'Kunt u morgen om vijf uur terugkomen?'

Henri aarzelde, vroeg zich misschien af wat voor vrouwelijke list hier werd toegepast. 'Ja, dat zou wel kunnen.'

'Doe dat dan alstublieft, monsieur Devereaux, dan heb ik mogelijk een regeling die ons allebei goed uitkomt.'

Henri tikte tegen zijn pet en glimlachte. '*Au revoir, madame.*'

'Au revoir, monsieur.'

Henri keerde de volgende dag terug. De regeling was eenvoudig. De school zou Elizabeth betalen om monsieur Devereaux in haar vrije tijd te onderwijzen. Monsieur Devereaux hoefde niet te betalen voor zijn lessen, maar zou het onderhoud verzorgen van de ketel, de leidingen en andere installaties van het schoolgebouw. Het zou hem niet veel tijd kosten, en haar ook niet. Iedereen won.

De lessen begonnen en gingen door, tweemaal per week. Elizabeth vond Henri tegelijkertijd uitdagend en charmant. Henri ontdekte goede manieren en ijver bij zichzelf waarvan hij niet had geweten dat hij ze bezat. Het duurde niet erg lang voordat hun relatie verderging dan die van lerares en pupil.

Elizabeth Swann – ongecompliceerd, goed van vertrouwen, zeer intelligent maar emotioneel naïef – en Henri Devereaux – taai, betrouwbaar, een mannenman, onhandig en ongeschoold in heel veel menselijke aanlegenheden – trouwden in september 1957. William Swann betaalde

de bruiloft met een deel van het geld dat hij had verdonkeremaand. Hij had niet veel op met Henri Devereaux. Aangezien hij slechts één dochter had, zou hij met geen enkele man veel op hebben gehad, behalve met een jongere versie van hemzelf. Het feit dat hij weduwnaar was, en voortvluchtig, een man met een zwakke wil en weinig ruggengraat, deed er niet toe. Zoals veel mensen bekeek hij zichzelf in een licht dat anderen niet konden zien.

Binnen drie weken na de bruiloft was Elizabeth zwanger. Juliette werd te vroeg geboren, in mei 1958. Ze was ontzettend frêle en er bestond een kans dat ze niet zou blijven leven. Maar wat ze ontbeerde in fysieke kracht, werd meer dan gecompenseerd door haar pit. Het was die vastberadenheid, die aanwezig leek te zijn vanaf haar eerste ademdeug, die haar veel meer jaren in leven hield dan mogelijk leek. Als Juliette Devereaux had geweten wat voor toekomst haar wachtte, dan had ze misschien in de wieg al wel de geest gegeven.

In oktober 1964 raakte Elizabeth – zich toen al bewust van de mate waarin de buien en het gedrag van haar echtgenoot veranderden – weer zwanger.

Het leven had haar zwaar belast. Ze vermoedde dat Juliette's temperament – schichtig en altijd teruggetrokken – niet alleen toe te schrijven was aan het eigen karakter van het meisje, maar ook aan de dominante manier waarop haar vader met haar omging. Juliette was bang. Er bestond geen ander woord voor. Bang om te praten, om fouten te maken, bang voor reprimandes, voor harde geluiden, voor dieren, voor andere kinderen. Voor het leven. Het kostte veel moeite om Juliette Devereaux zover te krijgen dat ze meedeed met sociale activiteiten, net zoiets als wanneer je een slapende schildpad uit zijn schild probeerde te lokken.

En dan was er nog Elizabeths vader, William, die nu nog alleen in het huis woonde dat hij had gehuurd toen ze in de stad waren aangekomen. De snelheid waarmee zijn lichamelijke toestand was afgetakeld, werd alleen geëvenaard door de mate van die aftakeling. Het leek wel alsof delen van zijn geest waren weggevallen en achtergelaten.

Elizabeth werd almaar bezorgder om haar vaders welzijn, en uiteindelijk – slechts een maand voordat de tweede baby zou komen – overtuigde ze haar man ervan dat het voor alle betrokkenen beter zou zijn als William bij hen introk. Henri wilde die man niet in huis hebben, maar legde zich erbij neer toen Elizabeth opperde dat hij dan Williams financiën kon beheren. Misschien wist alleen William zelf hoeveel hij precies van zijn

vroegere werkgevers had gestolen. Toen hij zijn intrek nam in de zolderkamer, was hij nog steeds een man met een aanzienlijk fortuin, en Henri nam graag het beheer over Williams talloze bankrekeningen op zich.

Henri en Elizabeth Devereaux' tweede kind, Jacques, werd geboren in juni 1965. Hij was niet te vroeg geboren en ook niet frêle. Er trad een duidelijke verandering op in Henri's gedrag en houding. Hij had de zoon die hij altijd had gewild. Zelfs William leek boven te komen uit de duisternis. Hij werd een liefhebbende grootvader, en tegen de tijd dat hun zoontje zes maanden oud was, vonden Henri en Elizabeth het allebei geen probleem om zowel Juliette als Jacques aan Williams zorgen toe te vertrouwen. Henri, puttend uit Williams aanzienlijke financiële reserves, besteedde steeds meer tijd aan zijn gezin en steeds minder tijd aan werken, en – in elk geval een poosje – het leven nam een ritme aan dat hun allemaal beviel.

Toen Jacques drie was – allang gewend aan *Kleine Jack, Jacky-boy en Jackrabbt* – keerde het getijde opnieuw en voerde het de familie Devereaux in een heel andere richting.

Het geld was nagenoeg op en Henri begon spullen te verpanden om de huur te betalen. Elizabeth voelde aan dat hun problemen nog maar net begonnen.

Ze hield van haar man. Daar bestond geen twijfel over. Maar ze was niet alleen verliefd geworden op Henri zoals hij was, maar ook op de man van wie zij dacht dat hij die zou worden. Er ontstonden problemen toen duidelijk werd dat die verwachting nooit zou uitkomen.

Elizabeth was angstig en ongerust. Ze overpeinsde hoe het leven was geweest, hoe het zou kunnen zijn, maar vooral over hoe het nu was.

'Dit is niet hoe ik me ons leven samen had voorgesteld,' zei ze.

'Wat wil je dat ik eraan doe?' antwoordde Henri.

'Je moet werk zoeken.'

'Er is geen werk. Het zijn zware tijden voor iedereen.'

'Maar we kunnen dit niet lang meer zo volhouden. Ik zou wel weer kunnen lesgeven, maar ik moet voor Jules en Rabbit en mijn vader zorgen.'

Misschien zou een andere man zichzelf verloren hebben in drank. Niet Henri. Hij was vastbesloten niet dezelfde weg in te slaan als zijn vader. En hij had zijn trots, een soort plichtsgevoel waar het op het welzijn van zijn gezin aankwam.

Begin 1969 diende zich een kans aan.

'Canada Iron,' zei Henri tegen Elizabeth. 'Ze hebben een mijn in een

stadsje dat Jasperville heet. Ze bieden een goed salaris, en een woning. Er is een school, een ziekenhuis, alles. En het is weer eens wat anders.'

'Waar ligt dat?'

'In het noordoosten,' zei Henri. 'Een eind weg, maar misschien is een eind weg wel precies wat we nodig hebben.'

Hij liet haar een kaart zien. Ze bekeek hem aandachtig, vroeg zich af wat voor leven ze voor zichzelf en haar kinderen kon opbouwen in zo'n wildernis. Ze keek naar haar echtgenoot, naar haar vader, en toen naar de kasten die al heel lang karig gevuld waren.

'Goed dan,' zei ze. 'Ik ben helemaal uit Engeland gekomen voor een nieuw leven. Misschien moet ik gewoon nog wat verder trekken om het te vinden.'

3

Ludo Caron keek Jack Devereaux fronsend aan. 'Ik wist niet dat je een broer had.'

'Dan weet je het nu,' antwoordde Jack nuchter.

'Hoelang kennen wij elkaar al?'

'Het feit dat je niet wist dat ik een broer had, is geen reden om aan onze vriendschap te twijfelen.'

'Dat hangt ervan af hoe je vriendschap definieert, denk ik.'

Jack zette de jerrycans neer en leunde tegen de achterkant van zijn truck. 'Ja, dat zal wel.'

'In feite kan ik eigenlijk wel zeggen dat ik bijna niets weet over je leven van voordat wij gingen samenwerken.'

'Wat wil je weten, Ludo?'

'Heb je nog meer broers?'

'Nee.'

'Zussen?'

'Eén,' zei Jack.

'Ouder, jonger? Naam? Waar is ze?'

'Ouder. Juliette. Ze is al dertig jaar dood. Mijn moeder is al meer dan vijfentwintig jaar dood. Mijn vader...'

Jack zweeg. Zijn schouders deden pijn. Zijn ogen deden pijn. Hij wilde een borrel, een sigaret, een reden om niet te gaan.

Ludo zei niets.

'Verder nog iets wat je wilt weten?' vroeg Jack.

Ludo schudde zijn hoofd.

'Ik neem aan dat sommige mensen niet over het verleden praten omdat ze zich schamen of getraumatiseerd zijn of... verdomd, ik weet het niet. Mensen hebben zo hun redenen, nietwaar?'

'Wat is jouw reden?' vroeg Ludo.

'Daar ben ik nog niet achter.' Jack tilde de jerrycans op en zette ze achter in de truck.

‘Wat zei Caroline?’

‘Ik heb het haar nog niet verteld. Ze komt vanavond naar mij toe.’

‘Het is vreemd, man.’

‘Wat is er vreemd?’

‘Alles,’ zei Ludo. ‘Ik help je bij het inladen van je truck voor een hor-
rortocht naar het noorden omdat je een broer hebt waar ik niks van wist,
die in de bak zit op een plek waar ik nog nooit van heb gehoord. En je
hebt een dode moeder –’

‘Jouw moeder is ook dood.’

‘Ja, dat is zo, maar jij hebt haar ontmoet. Je bent vaak genoeg bij mijn
familie komen eten. Je bent zelfs op haar begrafenis geweest, verdomme.
Wat echt vreemd is, denk ik, is dat ik nu pas snap hoe weinig ik over je
weet.’

‘Het is niet zo belangrijk,’ zei Jack.

‘Ik weet dat het niet zo belangrijk is, maar het is wel een beetje be-
langrijk.’

‘Wat kan ik zeggen? Op sommige vragen bestaat geen goed antwoord,
net zoals sommige verhalen geen goede afloop hebben.’

‘Ach, de pot op.’ Ludo glimlachte. ‘Het maakt niet uit. We zijn wie
we zijn, toch?’

‘Help me dit afmaken,’ zei Jack. ‘Dan kunnen we dronken worden.’

In een nis achter in een bar in het centrum was Jack al behoorlijk aan-
geschoten toen Ludo nog meer vragen begon te stellen.

Ze waren kennissen geweest, daarna collega's, en toen vrienden. Die
geschiedenis alleen al besloeg bijna twintig jaar. Brandonderzoek voor
verzekeringsmaatschappijen, daar hadden ze elkaar leren kennen, al-
lebei nieuw in het vak, allebei van een eerder ding in een nieuw ding
gesprongen alsof dat nieuwe ding gemakkelijker zou zijn. Dat was het
niet. Het was een heleboel studie, en wat ze er uiteindelijk mee bereikten,
was een penibel niemandsland van een baan. Ze waren geen politiemann
of forensisch onderzoeker of verzekeringsagent, maar een neefje van alle
drie. Ze kregen in hun werk te maken met alles, van mislukte zakenlui die
panden in brand staken tot moordpogingen. In één geval had een vrouw
haar overspelige echtgenoot overgoten met een liter dure oude whisky en
hem in brand gestoken; bij een andere zaak hadden twee broers een plan
opgevat om het geld van een levensverzekering op te strijken, waarvoor
beide ouders en een tante het leven moesten laten. Hun werk vereiste

stevige laarzen, een sterke maag en een objectieve kijk op alle mensen, ongeacht hoe ze overkwamen. Na verloop van tijd werd Jack Devereaux er goed in, net als Ludo Caron. Ze waren vaak als team op zaken gezet, en van daaruit was het soort vriendschap gegroeid dat voortkomt uit onvoorziene omstandigheden of noodzaak. Jack was de laconiekere van de twee, met een terughoudendheid die veel mensen voor onvriendelijkheid aanzagen. Dat was het niet. Hij had gewoon de instelling dat hij alleen de dingen uitsprak die uitgesproken moesten worden. Ludo was getrouwd, vader van twee dochters, en zijn leven was een wervelwind van schoolvervoer, boodschappen doen, zijn dochters naar dansles en naar pianoles brengen. Zijn gesprekken gingen over routine en verantwoordelijkheid. Jack luisterde aandachtig waar niemand anders dat wilde. Het was een leven waarvan Jack geloofde dat zijn eigen ouders het ook hadden kunnen hebben als niet alles fout was gelopen.

‘Dus,’ begon Ludo. ‘Die jongere broer van je. Zei je dat hij Calvis heet?’

‘Calvis, ja.’

‘Hoeveel jonger?’

‘Zeven jaar.’

‘Dus jij ging daar weg... waar was het?’

‘In het uiterste noordoosten. Augustus ’84. Calvis was nog net geen twaalf.’

‘En je hebt hem sindsdien niet meer gezien.’

‘Nee.’

‘Was er iets -’

‘Het was een ontsnapping, Ludo. Ik hield het daar vol zolang ik kon, en toen vluchtte ik.’

‘Waarvoor vluchtte je dan?’

Jack glimlachte, maar het was vreugdeloos. ‘Alles,’ zei hij.

‘Dus die smeris. Hij zegt dat je broer iemand in elkaar heeft geslagen?’

‘Genoeg vragen. Geef me een sigaret.’

‘Nee. Je bent gestopt.’

‘Haal dan nog wat te drinken voor me.’

Ludo liep naar de bar.

Jack leunde achterover en sloot zijn ogen. Hij hoefde alleen maar te denken aan Jasperville, en de knopen vanbinnen verstrakten. Iemand die die plek niet kende, zou moeilijk kunnen begrijpen hoe zo veel horizon een gevangenis kon worden.

Ludo kwam terug naar hun tafel, onelegant balancerend met een

dienblaadje met twee glazen bier en vier shotjes.

‘En hoe is het met Florence?’ vroeg Jack.

‘Met mijn vrouw is het hetzelfde als altijd,’ zei Ludo met dubbele tong. ‘Ze is mijn ondergang en mijn redding.’ Hij hief zijn glas. ‘Op Florence.’

Jack hief ook zijn glas. ‘Op Florence.’

‘Hé, ga je met Caroline trouwen?’

‘Trouwen? Nee, ik ga nooit trouwen. Dat heb ik je al verteld.’

‘Het huwelijk is mooi. Als je niet met Caroline wilt trouwen, zou je met iemand anders moeten trouwen.’

‘Je bent te dronken om mij advies te geven.’

Ludo draaide zich naar Jack toe alsof elke beweging van zijn hoofd een uitdaging was. ‘Red je je wel?’

‘Geen flauw idee. Ik heb altijd geweten dat ik een keer terug zou moeten. Misschien als mijn vader overleed, weet je? Nu dit is gebeurd, voelt het zeg maar onvermijdelijk.’

‘Onvermijdelijk dat je broer zou doen wat hij dan ook heeft gedaan?’

‘Tuurlijk,’ zei Jack. ‘Ik sta ervan te kijken dat het nog zo lang heeft geduurd.’

‘Man, alles wat je zegt geeft me het idee... jezus, ik weet niet, alsof je een of andere fucking nachtmerrie van een verleden hebt waar niemand iets van afwist. Je had me er iets over kunnen vertellen.’

‘Met welk doel, Ludo? Het is het verleden. Erin graven en erover praten dient geen enkel doel.’

‘Het zal wel, man. Ik zeg het alleen maar.’

Ludo reikte naar zijn glas. Hij stootte ertegenaan en er klotste bier over zijn hand.

‘Kom op,’ zei Jack. ‘We hebben allebei genoeg gehad. Ik loop met je mee naar huis.’

‘Ik laat geen drank staan waarvoor ik betaald heb,’ zei Ludo.

‘Knoei dan nog wat meer zodat je niet zo veel drinkt.’

Een halfuur later strompelden ze naar buiten, glibberend als beginnende schaatsers over de ijzige stoep. Een half blok verderop viel Ludo tegen een paar vuilnisbakken aan. Jack hees hem overeind en ze liepen langzaam verder heuvelopwaarts naar Ludo's huis.

Ze maakten zo veel lawaai terwijl ze de veranda op stommelden dat Florence naar buiten kwam.

Ze keek nijdig naar Jack. ‘*Tu es une mauvaise influence,*’ zei ze.

'Ik?' zei hij defensief. 'Jouw echtgenoot is de slechte invloed.'

'Ga weg. Ga weg hier voordat je de meisjes wakker maakt.'

'Je suis vraiment désolé, Florence,' zei Jack.

'Geen Frans praten,' zei ze. 'Vooral niet wanneer je zo dronken bent.'

'Au revoir, Ludo,' zei Jack, en hij gaf zijn kameraad een mep op zijn schouder.

'Veilige reis, mijn vriend,' zei Ludo. 'Wie je broer ook heeft afgerost, ik hoop dat hij het verdiende.'

Aan het eind van de straat keek Jack om naar Ludo's huis. Er brandde licht. Kinderen lagen te slapen. Ludo zou nu uitleg geven aan Florence. Een echt leven. Echte mensen.

Jack dacht aan Caroline. Ze zou kwaad zijn als hij vertelde dat hij wegging. Hij kon haar woorden nu al horen, als spijkers die in iets hards en onverzoenlijks werden getimmerd.

Van R.J. Ellory verschenen bij De Fontein:

- Een stil geloof in engelen* (2009)
Een volmaakte vendetta (2010)
Een mooie dag om te sterven (2011)
De helden van New York (2012)
Bekraste zielen (2013)
Stervensuur (2013)
Een inktzwart hart (2013)
Een ongenode gast (2014)
Het kwaad en de rivier (2014)
Een circus van schimmen (2015)
Broedertwist (2016)
De koning van Amerika (2018)
De derde kogel (2019)
Een teken van leven (2021)
Tijden van duisternis (2023)

Eerste druk december 2023
Tweede druk, eerste in deze uitvoering, januari 2025

Oorspronkelijke titel *The Darkest Season*
Oorspronkelijke uitgever Orion Books Ltd, London
Copyright © Roger Jon Ellory 2022
The moral right of the author of this work has been asserted in accordance
with the Copyright, Designs and Patents Act 1988
Copyright © 2023 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht
Vertaling Lia Belt
Omslagontwerp Marry van Baar
Omslagbeeld © Sandra Cunningham / Trevillion
Opmaak binnenwerk Crius Group, Hulshout
ISBN 978 90 261 7648 7
ISBN e-book 978 90 261 6252 7
NUR 305

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen, anders dan die in het publieke domein thuishoren, berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.